

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
כג' אדר תשע"ג

פרשה:
פרשת ויקהל - פיקודי

כותרת:
כשאבא מבקש...

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד

פרשת ויקהל-פקודי

כשאבא מבקש...

ה"אוסקר" הוא אירוע חשוב ומשמעותי בארה"ב ובעולם כולו. ישנן שנים של ישראל וליהודים יש קשר מיוחד לאירוע הזה, כאשר סרטים שלהם מועמדים באירוע.

בשנה שעברה, למרבית האבסורד, היו שתי מדינות מסוכסכות שהתחרו על אותו פרס: ישראל ואיראן. בסופו של דבר, הוליווד פסחה על ישראל ובחרה דווקא בסרט האיראני.

הסרט הישראלי שהוצג בשנה שעברה נקרא "הערת שוליים". הסרט מספר את סיפורם של אב ובנו – אליעזר ואוריאל שקולניק. אליעזר הינו חוקר את נוסחאותיו של התלמוד ירושלמי, וגם בנו אוריאל משמש כחוקר תלמוד. שניהם פרופסורים באוניברסיטה העברית בירושלים. הבן זוכה לפופולאריות רבה ואף להוקרה אקדמית והוא גם מרצה מבוקש. ואילו האב לא זוכה להוקרה משמעותית ומתאכזב מדי שנה כאשר אינו מקבל את פרס ישראל. שקולניק האב חש תסכול רב בשל השינויים של האופנות המחקריות שלמעשה הותירו את סגנון מחקריו ועבודותיו מיושנות ובלתי מבוקשות. הוא חש ריחוק מכל סובביו כמעט, ובעיקר מבנו אוריאל, המייצג נאמנה את שיטות המחקר החדשות.

ביום מן הימים, מקבל אליעזר שיחת טלפון משרת החינוך שמודיעה לו כי השנה הוא הזוכה בפרס ישראל ומברכת אותו על זכייתו. למחרת מתפרסמת ידיעה קצרה בעיתונות על כך. באותו בוקר מוזמן הבן אוריאל לפגישה בהולה עם וועדת פרס ישראל, שם מספרים לו שנפלה טעות מצערת ולמעשה הוא זה שנבחר ע"י הוועדה לקבל את הפרס. הוועדה מבקשת אפוא לדון עמו כיצד ראוי לתקן את הטעות הגורלית.

אוריאל התנגד בתוקף וניסה לשכנע את חברי הוועדה כי אביו ראוי לקבל את הפרס. הוא אמר להם שתיקון הטעות עשוי לפגוע באביו פגיעה אנושה. יושב-ראש הוועדה התנגד בתוקף לגישה הזאת המנוגדת לאמת. העימות המילולי החרף הפך לפגיעה פיזית של אוריאל ביו"ר. אחר-כך אוריאל התנצל על כך והודיע לוועדה שהוא יודיע את הבשורה המרה לאביו.

אוריאל מחליט לספר לאביו את העובדות. הוא פונה לספריה הלאומית כדי לחפש שם את אביו, אך מוצא אותו ביחד עם עמיתיו מרימים כוסית לרגל הזכייה הגדולה. הוא מוצא את עצמו נאלץ להצטרף אליהם בשמחתם. לאחר מכן הוא נפגש שוב עם יו"ר הוועדה ומצליח לשכנע אותו שהפרס יינתן לאביו. היו"ר מביע את הסכמתו אך מציב שני תנאים: התנאי הראשון שאוריאל בעצמו יכתוב את הנימוקים למתן הפרס והיו"ר רק יחתום. התנאי השני – אוריאל לעולם לא יוצע כמועמד לפרס ישראל.

לאחר מכן אוריאל כותב ומפרט את הנימוקים למתן הפרס לאביו תוך התלבטויות רבות וגילוי אכפתיות בבחירת נוסח הדברים הראוי והרצוי. בדיוק באותה שעה מתראיין אביו לעיתונות, ובראיון הוא מותח ביקורת חריפה על ערכה המדעי של עבודתו המחקרית של בנו. כאשר הראיון מתפרסם, אוריאל סופג עלבון קשה, אך ממשיך לשמור את דבר הטעות בסוד ועושה הכל כדי שאביו יזכה בפרס היוקרתי (התיאור מתוך אתר ויקיפדיה).

לא נגלה לכם את סוף הסיפור, אבל הנקודה המעניינת כאן היא ההקרבה הגדולה והעמוקה שהבן היה מוכן לעשות למען אביו. טבעו של עולם, שההורים מוכנים להקריב הכל עבור ילדיהם, אבל זה דבר די נדיר שהבן יקריב את כל הקריירה שלו ויוותר על הפרס החשוב ביותר בחייו למען אביו.

סיפור דומה ואמיתי התרחש לפני כמאה ושלושים שנה, אך לא בין בן לאביו אלא בין חסיד לרבו. הסיפור התרחש בעיירה סטארדוב ברוסיה שבה פעלה קהילה חב"דית גדולה ובראשם רבם, הרב זלמן ניימארק.

בשנת תרמ"א (1881) הלשין איש יהודי לשלטונות כי הרב וחסידיו חב"ד בעירו נוקטים בדרכים פליליות כדי להשיג פטורים מהצבא לבני עדתם. שמונים יהודים ובהם הרב עצמו הושלכו לבית הסוהר, והחקירות לקראת המשפט נמשכו למעלה משנתיים ימים. הקהילה בסטארדוב התקיימה מתוך שפל בלתי ניתן לתיאור, שכן היהודים בכלל והחסידים בפרט הואשמו ע"י המלשין במעשי פשע וזיופים חמורים. לא פלא שבני הקהילה חשו כי הם ניצבים על פי תהום פעורה.

מדוע נקטו היהודים בזיופים כדי להשיג פטורים מהצבא? מספר שנים קודם לכן נגזרה הגזירה שכולם חייבים בשירות צבאי. היהודים ידעו היטב כי התנאים הגשמיים והרוחניים במהלך השירות הצבאי הינם טרגיים ביותר עבור יהודי שומר מצוות. פרט לכך, היהודים סבלו מגילויי אנטישמיות רבים. לפיכך בלית ברירה, נאלצו היהודים לעשות הכל כדי לחמוק מהשירות הצבאי.

העלילה התפתחה והלכה, והמלשין הבהיר לשלטונות כי אין זו התארגנות מקומית גרידא, אלא זו מזימה כללית של כלל חסידי ליובאוויטש והעומד בראשם – אדמו"ר המהר"ש. החוקרים אכן הגיעו עד בית האדמו"ר וחיפשו חומרים מפלילים, עד שחשבו להביא את הרבי למשפט בסטארדוב. דבר העלילה נפוץ בקרב יהודי רוסיה וגם העיתונות היהודית ברחבי העולם דיווחה על כך בהרחבה.

במהלך כל החקירה, ניסו החוקרים לסחוט הודאה מפי הרב ניימארק שיודה שאדמו"ר המהר"ש עצמו מעורב בכל הסיפור הזה. אילו הרב היה נשבר – הרי שהרבי היה נלקח למאסר. אולם הרב ניימארק העדיף ליטול את האשמה והאחריות על שכמו כדי שלא לגרום צער ויסורים לרבו. הוא התבטא ששעה אחת בחייו של הרבי יקרה יותר מהכל, ולפיכך הוא נטל את כל האשמה על עצמו (ראה 'רשימות' חוברת ח עמ' 248).

הרבי מהר"ש שיגר לו מכתב ברכה ובו כתב: "בדבר המשפט שלו אין לו מה לפחד כלל". ואכן אחרי למעלה משנתיים גדושות בחקירות יצא רבה של סטארדוב זכאי במשפט (מתוך 'כוחה של סנגוריה' עמ' 15).

השבוע אנחנו קוראים שתי פרשיות: ויקהל ופקודי. משה רבינו ירד ביום כיפור מהר סיני עם הלוחות השניות ולמחרת הוא הקהיל את כל העם: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ... זה הדבר אשר צוה ה' ... קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'".

הקב"ה רוצה שבני ישראל יביאו תרומות והוא מונה רשימה ארוכה, ופרט לכך, הוא תובע שהם יעזבו את כל עיסוקיהם ויעסקו בבניית המשכן. אבל משום מה משה רבינו לא מגלה בדבריו שום סיבה או נימוק לבניית המשכן.

בפרשת תרומה, כאשר הקב"ה אמר למשה את הציווי לבנות משכן, מיד בפתחה אמר לו הקב"ה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". תבנו מקדש כדי שהקב"ה ישכון בתוך בני ישראל. אבל אדם שלא קרא מימיו את פרשת תרומה והוא שומע לראשונה על המשכן בפרשת ויקהל אינו מבין כלל את הצורך במשכן, שכן משה לא הסביר ולא הבהיר זאת בדבריו.

הנקודה המעניינת היא, שעם ישראל לא שאל שאלות כלשהן על ציווי זה, אלא תוך יומיים כולם תרמו את הנדרש לבנין המשכן, עד כדי כך שמשה ביקש להכריז במחנה שיש כבר יותר מידי תרומות ויש לחדול מתרומות למטרה זו.

כל אדם שעסק אי פעם באסיפת כספים לבנין ציבורי, לבית כנסת או לבית ספר וכדו', יודע היטב כמה קשה לגרום ליהודים להפרד מהכסף שלהם. כאשר זה מגיע לכסף הרי שלהרבה אנשים יש את התסמונת שנקראת Separation Anxiety, ואילו כאן, בלי שום הסבר ונימוק, כולם נחלצו חושים והרימו תרומה נכבדה לבניית המשכן.

מה עומד מאחורי התופעה הזאת? התשובה היא פשוטה: כולנו מכירים מהתפילות של הימים הנוראים את הביטוי "אבינו מלכנו". הקב"ה הוא אבא שלנו, ולכן כמו אבא שתמיד מוכן לוותר למען הילדים שלו, מתוך אהבתו אליהם, מבלי להביט על מעשיהם – כך גם כאשר אנחנו עומדים בבית הכנסת ביום הכיפורים אנחנו מזכירים לה' שהוא אבינו ולכן עליו למחול לנו ולהעניק לנו שנה טובה ומבורכת.

אבל גם אנחנו צד בסיפור הזה. אם הוא האבא שלנו, הרי שאנחנו הילדים שלו, וגם לילדים יש אהבה טבעית שטבועה עמוק בנפש כלפי ההורים שלהם. בפרק מ"ד בתניא מסביר אדמו"ר הזקן את טיבה ומהותה של האהבה הזאת והוא מביא מספר הזהר: "כבן שמשדל ודואג לאביו ואמו שאוהב אותם יותר מעצמו ונפשו ורוחו". כלומר, מתוך תחושת האהבה הזאת שמציפה את לבו של הבן הוא מוכן להקריב הכל למען ההורים שלו.

זהו, למעשה, הצד השני של המטבע. נכון אמנם שהקב"ה הוא אבינו ומוכן לעשות הכל עבורנו, אבל בד-בבד אנחנו בניו, והבנים מוכנים להקריב הרבה מאד עבור ההורים שלהם.

ולכן כאשר משה רבינו בא ואמר שאבא – אבינו שבשמיים – מבקש שיבנו משכן, הם לא היו צריכים לשמוע הסברים והבהרות ונימוקים נוספים, כי בשביל אבא מוכנים לעשות הכל.

בפעם הבאה שניתנת לנו הבחירה בין עשיית מצווה לעשיית דבר אחר, עלינו רק לזכור שאבא ביקש שנקיים את המצווה הזאת, ומה אנחנו לא נעשה כדי שאבא יהיה גאה בנו.

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד